

<https://doi.org/10.5817/LB2018-1-13>

Robert Dittmann – Jiří Just:

Biblical Humanism in Bohemia and Moravia in the 16th Century.

Turnhout: Brepols 2016. 329 s.

ISBN 978-2-503-55181-4.

(Europa Humanistica, Collection publiée par l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, 18 = Répertoires et inventaires, 1.)

Nechci se plést do řemesla badatelům o českém 16. století, ale chci stručně, zato naléhavě upozornit na knihu, po mém soudu důležitou, pojednávající o českých biblických překladech 16. století. Její obsah, členěný jednoduše a přehledně, je následující. První část, kterou napsal Jiří Just (s. 11–119), přináší bibliografii sedmi českých biblických tisků z 16. století a biografické portréty překladatelů, kteří se na nich podíleli; jsou to tyto památky: Optátův a Gzelův Nový zákon z roku 1533, druhá Severinova Bible, Vartovského parafráze Matoušova evangelia a překlad Starého zákona, Melantrichova Bible, Červenkův žaltář, Blahoslavův Nový zákon a Bible Kralická. Druhá část, jejímž autorem je Robert Dittmann (s. 121–295), pak obsahuje všestrannou jazykovou analýzu těchto biblických překladů. Knihu doplňují jmenný a místní rejstřík, jakož i rejstřík biblických citátů.

Nemělo by smysl tak odvážně a beze sporu užitečné syntéze, která je o to záslušnější, že byla napsána v latině naší doby, vytýkat jednotlivosti (specialisté to jistě udělají). Spíš chci zmínit podněty k dalšímu bádání, které tato kniha nabízí. Předně je to otázka pozice jazyka biblického překladu v procesu utváření jazykového standardu. Jistě lze souhlasit, že biblický překlad zde obecně představuje jednu z důležitých komponent (srov. např. R. L. LENCEK: A paradigm of Slavic national evolution: Bible – grammar – poet. *Slovene Studies* 6, 1984, s. 57–71), a tomu ostatně odpovídá dobová pozornost věnovaná biblickým překladům, ale chtělo by to ještě obohatit komparativní perspektivou. Například při srovnání s Polskem přijde nápadné, že zatímco první gramatiky češtiny, sepsané v 16. století, vyrůstají právě ze silné tradice českého biblického překladu, pocházejí naopak první gramatiky polštiny v 16. století z pera cizinců, případně jsou určeny pro výuku mládeže. Jiná otázka, specificky česká, je role Jednoty bratrské a Bible Kralické. Značně zajímavé by bylo nějaké, třeba i dekonstruuující, pojednání o recepci bratří a Bible Kralické v 19. a 20. století, kdy vidíme téměř klást rovnítko mezi Jednotu a kulturní kvalitu, takže se nezřídka každá výrazná kulturní osobnost řadí k bratřím, i když k nim ve skutečnosti nepatřila. Jazykovědný aspekt takového pojednání by pak představovala otázka, nakolik lze jazyk Bible Kralické opravdu považovat za předlohu novočeské spisovné normy, jak se celkem obecně má za to a jak se to píše i v naší knize (s. 287).

Bohumil Vykypěl

Department of Etymology

Czech Language Institute of the AS CR, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno

Czech Republic

vykypel@iach.cz